

2. התעתיק מלועזית לעברית

כללי התעתיק מלועזית לעברית נדונו מחדש במליאת האקדמיה ללשון העברית בישיבותיה בשנים תשס"ד-תשס"ז. ישיבות המליאה: ישיבה רעד - י"ח בטבת תשס"ד, 12 בינואר 2004; ישיבה רעה - ח' באדר תשס"ד, 1 במארס 2004; ישיבה רעז - כ"ח בניסן תשס"ד, 19 באפריל 2004; ישיבה רעט - ט"ז בכסלו תשס"ה, 29 בנובמבר 2004; ישיבה רפא - י"ב באדר א' תשס"ה, 21 בפברואר 2005; ישיבה רפב - י"ז באדר ב' תשס"ה, 28 במארס 2005; ישיבה רצד - י"ג בכסלו תשס"ז, 4 בדצמבר 2006; ישיבה רצו - ז' בניסן תשס"ז, 26 במארס 2007. הכללים אושרו סופית בישיבת מליאת האקדמיה בד' בסיוון תשס"ז, 21 במאי 2007 (ישיבה רצז). הודעה על אישור הכללים פורסמה ברשומות, ילקוט הפרסומים 6300, כ"ז באלול תשע"א, 26 בספטמבר 2011, עמ' 4.6839.

מבוא

- כללי התעתיק שלהלן מכוונים לשמות של אנשים, של מקומות, של מוסדות וכיו"ב מלשונות זרות שאינן שמיות, והם אינם חלים בהכרח על מילים שאולות מן הלעז.
- שמות שיש בהם מנהג כתיבה מושרש בעברית אפשר לכתוב אותם כמנהגם (כגון טשרניחובסקי, חלם, ליטא).
- ביסוד הכללים מונח העיקרון שאין מתעתיקים את השמות על פי כתיבם במקורם כי אם על פי הגייתם הנשמעת לנו.
- התעתיק מבוסס על ההגייה בעברית בת ימינו ועל מימושה באותיות העבריות. הגיים זרים שאין להם מקבילות במערכת ההגה העברית מתועתיקים בסימני ההגיים המצויים הקרובים להם במבטאם.
- בשלושה מקרים הוחלט לסטות מן העיקרון ולהוסיף סימן הבחן (גרש): ד' [ð], ח' [x], ת' [θ]. הן נוספות על האותיות המוגדרות שכבר השתרו בכתיבה העברית: ג', ז', צ'.
- הכללים אינם מכוונים לתת מענה לדרך קליטתם של ההגיים הזרים במערכת ההגה העברית, ואולם שפע הדוגמאות המלווה את הכללים יש בו רמזים לדרך הביצוע של כמה וכמה הגיים שאינם בלשונו. ניתנו דוגמאות לכתיבים שונים לאותו הגה, וכן להגיים שונים המתפרשים בהגייה העברית כשווים. לדוגמה: בהגה [n] מובאים שמות שיש בהם תנועה מאונפפת (ליון - Lyon) או ההגה הנכתב בספרדית ñ ובאיטלקית gn (בוניואל - Buñuel, בולוניה - Bologna).
- הכללים מותאמים לשני הכתיבים - המנוקד והלא-מנוקד; לפי הצורך צוינו שניהם.
- התעתיק הלא-מנוקד אין בו כדי לתת תמונה מלאה של התנועות, בדומה לכתיב הלא-מנוקד של מילים עבריות.
- שיטת הניקוד לתנועות e ו a נקבעה על פי הניקוד המקובל של המילים בעברית, בדרך כלל בלי להתחשב במקום הטעם. התנועות i, o, u נכתבות מלא גם בניקוד.

הערות למעיינים

- בכללי התעתיק שלושה פרקים: העיצורים; התנועות והדו-תנועות; הדגש.
- בתעתיק העיצורים שלוש טבלאות. בטבלה א מובא תעתיק ההגיים (מסודרים לפי האל"ף-בי"ת הלטיני בקירוב). בטבלה ב מובאים כתיבים מושרשים של מקצת ההגיים. בטבלה ג ניתן מפתח הפניות לתעתיק ההגיים לפי האל"ף-בי"ת העברי.
- האותיות וצירופי האותיות שבטור הראשון בטבלאות א ו ב אינם משקפים בהכרח את הכתיב המשמש בשמות המודגמים אלא את אופן הביצוע של ההגיים. לפי הצורך צוינו ההגיים בסימנים המשמשים בתעתיקים המדעיים.

4 הכללים החדשים מבטלים את הכללים שנקבעו בעבר. הכללים הישנים אושרו במליאת האקדמיה בג' בתמוז תשל"ה, 18 ביוני 1975 (ישיבה קכג), ופורסמו ברשומות, ילקוט הפרסומים 2367, כ"ט באלול תשל"ז, 12 בספטמבר 1977, עמ' 2396-2398, בחתימת שר החינוך והתרבות דאז, אהרן ידלין.

1. העיצורים

טבלה א – לפי הגייים (ההגייים מסודרים לפי סדר האל"ף-ב"ת הלטיני בקירוב)

ההגה	התעתיק לעברית	דוגמאות
b	ב (בלי ניקוד: ב)	בון (Bonn), רֶבֶטִיקו (Permpétiko)
d	ד	דבלין (Dublin)
ð	ד'	סאד'רן קרוס (Southern Cross)
f	פ (רפה)	פירנצה (Firenze), פילדלפייה (Philadelphia), שוורצקופף (Schwarzkopf), פון־ (von), פוג'י (Huzi)
g	ג	גרנדה (Granada), קינג (King)
dʒ, ʒ	ג'	ג'ון (John), ג'נובה (Genova), ג'ורג'ו (Giorgio) – איטלקית
h	ה	הולנד (Holland)
k	ק	קלן (Köln), קנדה (Canada), אוקספורד (Oxford), קיטו (Quito), ד'קלין (Jacqueline), קיאנטי (Chianti)
l	ל	לונדון (London), וֶלְנֶסָה (Waleśa) – פולנית
m	מ	מישיגן (Michigan)
n	נ	ניו יורק (New York), קאן (Cannes), קינג (King), וֶלְנֶסָה (Waleśa) – פולנית, לִיֶן (Lyon), בולוניה (Bologna), בוניואל (Buñuel)
p	פ (בלי ניקוד: פ) פ כפופה גם בסוף מילה.	פומפיי (Pompei), פֶנוֹם־פֶן (Phnom Penh), שוורצקופף (Schwarzkopf), בוטרופ (Bottrop)
r	ר	רומא (Roma), קרטֶר (Carter)
s	ס ההגה s לא יתועתק ב"ש.	סורבון (Sorbonne), סטוקהולם (Stockholm), סנש (Szenes), סזאן (Cézanne), לה נַסִיוֶן (La Nation)
ʃ, ʒ	ש (בלי ניקוד: ש)	שפילד (Sheffield), שילר (Schiller), שיקגו (Chicago), שקודה (Škoda), בודפשט (Budapest), שטוטגרט (Stuttgart), שימנובסקי (Szymanowski), שנקוויץ' (Sienkiewicz), בֶרֶשָה (Brescia), שֶן (tion) – אנגלית
t	ט גם th באנגלית הנהגה t.	טיטו (Tito), טוקיו (Tōkyō), וטיקן (Vatican), קטמנדו (Kathmandu), שמיט (Schmidt), טומפסון (Thompson)
θ	ת' באנגלית – רק th הנהגה θ ראו גם להלן טבלה ב.	ת'סלוניקי (Θεσσαλονίκη), ת'ור (þor) – איסלנדית, ת'אצ'ר (Thatcher), הית'רו (Heathrow)
ts	צ בגבול בין צורנים: טס.	ציריך (Zürich), ונציה (Venezia), גליציה (Galicja), בוטס (Boots; -s צורן רבים)
tʃ, tʂ	צ' ראו גם להלן טבלה ב.	צ'רצ'יל (Churchill), ת'אצ'ר (Thatcher), בוטיצ'לי (Botticelli), צ'נסטוח'ובה (Częstochowa)

ההגה	התעתיק לעברית	דוגמאות
v	ו – בראש מילה תמיד, ובאמצע מילה אם אינה סמוכה לחולם או לשורוק (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה לפי כללי הכתיב חסר הניקוד). ב (רפה) – בסוף מילה תמיד, ובאמצע מילה בסמוך לחולם או לשורוק	ונציה (Venezia), וִירְצְבוּרְג (Würzburg), לִיֶרְפּוּל (בלי ניקוד: ליוורפול; Liverpool) לבוב (Lwów), מנטובה (Mantova), קייב (Киев)
w	ו (בכתיב לא מנוקד תיכתב ו כפולה לפי כללי הכתיב חסר הניקוד). ראו גם להלן הדו־תנועות.	וינדזור (Windsor), וודסטוק (Woodstock), הוליווד (Hollywood), אוֹן (Owen), פּוֹוֹל (בלי ניקוד: פאוול; Powell), ואז (Oise – צרפתית)
x	ח' (ראו גם להלן טבלה ב.)	ח'רושצ'וב (Хрущёв), ח'ואן (Juan), ח'ורח'ה (Jorge), ח'אריס (Χάρις)
y	י (בכתיב לא מנוקד תיכתב י כפולה לפי כללי הכתיב חסר הניקוד). ראו גם להלן הדו־תנועות.	מאיה (Maya), רִיקְוִיק (בלי ניקוד: רייקיוויק; Reykjavík), יורג'וס (Γιώργος), ילצין (Ельцин), וִיוֹן (Villon – צרפתית), פוטיומקין (Потёмкин)
z	ז	זְבוֹלֶן (Zvolen), זלצבורג (Salzburg), לידז (Leeds), זבארו (Sbarro)
3, ž	ז'	ז'אן (Jean), ז'ורז' (George – צרפתית), דבוז'ק (Dvořak), קז'ימ'יז' (בלי ניקוד: קז'ימיז'; Kazimierz)

טבלה ב – כתיבים מושרשים

כשיש נוהג כתיבה מושרש, אפשר לדבוק בו במקרים האלה:

ההגה	התעתיק הרגיל	הכתיב המושרש	דוגמאות
dʒ, ğ	ג'	דג', דז'	קיימברידג' (Cambridge), לודז' (Łódź)
k	ק	כ (בלי ניקוד: כ)	בורדיסטן, אלכסנדר, כריסטופר
θ	ת'	ס (בשמות ספרדיים)	סרגוסה (Zaragoza), סרוונטס (Cervantes)
tʃ, tš	צ'	טש	טשרניחובסקי, דליטש (Delitzsch)
x	ח'	ח, כ (רפה)	חרקוב (Харьков), מינכן (München), באך (Bach)

טבלה ג – מפתח הפניות לפי האל"ף־בי"ת העברי
 ההפניות הן לטבלה א אלא אם כן צוינה במפורש הפניה לטבלה ב.

ההגה	האות העברית
טבלה ב, k	כ
טבלה ב, x	כ (רפה)
l	ל
m	מ
n	נ
s טבלה ב, θ	ס
p	פ
f	פ (רפה)
ts	צ
tʃ, tʃ̥	צ'
k	ק
r	ר
ʃ, ʃ̥	ש
θ	ת'

ההגה	האות העברית
b	ב
v	ב (רפה)
g	ג
dʒ, ɡ̃	ג'
d	ד
ð	ד'
h	ה
v w	ו
z	ז
טבלה ב, x	ח
ʒ, ʒ̃	ז'
x	ח'
(ts), t	ט
y	י

2. התנועות והדו־תנועות

א. התנועות

התנועה	התעתיק המנוקד	בלי ניקוד	דוגמאות ⁵
a	בהברה פתוחה אָ (בסוף מילה אָה, להוציא כתיבים מושרשים); סגורה באמצע מילה אָ; סגורה בסוף מילה אָ; ⁷ סגורה כפליים סופית או המסתיימת ב־פּ, ב־אָ - אָ; בשמות קצרים ב־אָ ראו עוד להלן סעיף ב, 2.	באמצע מילה באם הקריאה אָ או בלי סימן מיוחד.	פֶּלֶרְמוֹ (Palermo), שִׁיקָגוֹ (Chicago) קוֹרְסִיקָה (Corsica), אֶמְרִיקָה (America) רומא, ליטא; דְּבִלִין (Dublin), סַפּוֹרוֹ (Sapporo), נוֹרְמַנְדִי (Normandie); סֶנְגָל (Sénégal), קַרְאָקֵס (Caracas); מַנְהַיִם (Manheim), סְקוֹטְלַנְד (Scotland), בָּאוּבָב (baobab); קַאן (Cannes), נְפָאל (Nepal), תְּאֶצְרִי (Thatcher)
e	בהברה פתוחה אֶ; פתוחה בסוף מילה אֶה; סגורה באמצע מילה אֶ; סגורה בסוף מילה אֶ, אבל אם ההגייה הרווחת מלעילית - אֶ; סגורה כפליים סופית אֶ	לא תסומן ב־י או בסימן מיוחד ⁸	וֵרונָה (Verona), אֵדִיפּוּס (Οιδίπους), אֵז'ן (Eugène - צרפתית); בוּאַסְיָה (Boissier); פִּירֶנְצָה (Firenze), נְפָאל (Nepal); סְרֶגִי (Сре́й), שוֹפֵן (Chopin); דֶּנְוֶר (Denver), פֶּרְסֵל (Purcell); קוֹלֶן (Köln)
i	אִי	י	טוֹרִינוֹ (Torino), לִידֶז (Leeds), צִירִיךְ (Zürich), קָאמִי (Camus - צרפתית), אוֹלִימְפּוֹס (Ὀλυμπος), וִיסוֹצְקִי (Wysocki), קוּשְׁדָסִי (Bysoцкий), קוּשְׁדָסִי (Kuşadası)
o	וֹ	וּ	קוֹרְדוֹבָה (Córdoba), לוֹנְדוֹן (London), בוֹרְדוֹ (Bordeaux), קִירְקֶגָרְד (Kirkegaard/Kirkegård), אוֹסְטְרָלְיָה (Australia)
u	וּ	וּ	הַמְבוּרְג (Hamburg), שְׁרֶבוּר (Cherbourg), לִיבֶרפּוּל (Liverpool)

5 בחלק מן הדוגמאות התנועות הנדונות מסומנות באות מעובה.

6 ההברה סגורה בדגש על פי הכלל בסעיף 3ב להלן.

7 אבל ראו להלן סעיף ג, ay.

8 אבל ראו להלן סעיף ג, הערת כוכבית ew.

ב. האות א

1. הברה הנפתחת בתנועה תיכתב ב־א, לדוגמה: איטליה (Italia), גואה (Goa), אֹנוֹרָה (Honoré), אוֹבֶרְאָמֶרְגָאוּ (Oberammergau).

2. תנועת a אפשר לציינה ב־א במקום שהיעדרה עלול לגרום שיבוש בקריאה, כגון קראקס, ובעיקר ראוי לכתבה בשמות קצרים בני שתיים-שלוש אותיות (בלי ה־א). ראו לעיל סעיף א, התנועה a, ולהלן סעיף ד, 2. שמות שכבר נשתרש בהם הכתיב בלי א ייכתבו כך, כגון יֶפֶן.

דוגמאות נוספות לניקוד שמות

הַנּוֹבֶרְ, טֵימָד (בלי ניקוד: טיימד), פֶּרְרָה, דִּ'נֵּה (בלי ניקוד: ד'נוה), טֶהֶרֶן, בֶּנְגֶלְדֶשׁ, צ'אד, קֶנְיָה, קֶנְדִי, נְלֶדְקָה, מִי וֶסֶט (בלי ניקוד: מיי וסט).

ג. הדוֹת־נוֹעוֹת הַיּוֹרְדוֹת⁹

דוגמאות		בלי ניקוד	התעתיק המנוקד	הדוֹת־נוֹעוֹה
לאורה בראון נאוטילוס אאוגוסטו	לְאוֹרָה בְּרָאוֹן נְאוֹטִילוֹס אָאוּגוֹסְטוֹ	אאו	אָאוּ	aw*
זאוס אאורידיקה	זְאוֹס אָאוּרִידִיקָה	אאו	אָאוּ	ew*
סלואו	סְלוֹאוּ (slow)	אואו	אוֹאוּ	ow
ניירובי וייס טייוואן ורסי	נִירוּבִי וִיִּס טֵייוֹוָן וֶרְסִי	איי	אֵי (בסוף מילה אֵי)	ay
בייג'ין קייפטאון ליידן פומפי	בֵּיג'ִין קֵיפְטָאוֹן לֵיִדֵן פּוֹמְפֵי	איי	אֵי (בסוף מילה אֵי)	ey
אויגור אוי קלט	אוּיְגוֹר אוּי קֶלֶט	אוי	אוּי (בסוף מילה אוּי)	uy
אויגן האנוי	אוּיְגֵן הָאוּנִי	אוי	אוּי (בסוף מילה אוּי)	oy*

* הדוֹת־נוֹעוֹת aw, ew, oy עברו לפעמים לעברית גם בביצועים אחרים:

- aw: אל (בלי ניקוד: א), למשל אוגוסטוס.

- ew: אֵי (בלי ניקוד: אי), למשל אֵירופָה; אֵן או אֵן (בלי ניקוד: או), למשל סְלֶקוֹס (בלי ניקוד: סלווקוס).

- oy: אֵ (בלי ניקוד - ללא סימן), למשל אֵדיפוס, פֵּניקֵה.

ד. הדוֹת־נוֹעוֹת הַעוֹלוֹת¹⁰

1. בדוֹת־נוֹעוֹת הַעוֹלוֹת מותרות שתי אפשרויות - פירוק הדוֹת־נוֹעוֹה לשתי הברות ב־א, כגון בּוּאָנוֹס, דֵיאָגוּ (ובלי ניקוד: בואנוס, דיאגו); או בלי א, כגון בּוּנוֹס, דֵיגוּ (בכתיב חסר ניקוד: בוונוס, דייגו).

2. שמות בעלי הדוֹת־נוֹעוֹה [ya] ייכתבו יא, כגון שוּמִיאָץ (Šumiac), קוּניאק.

9 ראו גם בפרק העיצורים את ההגיים [w], [y].

10 ראו גם בפרק העיצורים את ההגיים [w], [y].

3. הדגש (החזק והקל)

- א. בדרך כלל אין מציינים הכפלה, למשל אַני (Annie), אבל מותר לסמנה בדגש חזק אם יראה בו המנקד צורך, למשל אַנה (Anna – איטלקית). אין מסמנים את ההכפלה באות כפולה.
- ב. כשההגיים [p], [b] – המתועתקים ב, פ – באים אחרי תנועה, ההברה נחשבת סגורה ומנוקדת בהתאם (בתנועות e ו a). לדוגמה: נְפֶּאל, יִפּוֹ, גְבוֹן, בּוּדֶפֶשֶׁט, הִידְרֶבֶד, בְּאוֹבֶב.
- ג. ב־י עיצורית הבאה אחרי התנועה i יסומן דגש. לדוגמה: אַנְגֶּלְיָה (בלי ניקוד: אנגלייה), אִיוֹס, אַבְדִּיָה (בלי ניקוד: אבדייה).
- ד. דגש קל לא יסומן באותיות ג, ד, וכמובן לא באותיות ג', ד', ת'. לדוגמה: גְרֶנְדָה, קִינֶג ג'וֹרְג', דְבוֹז'ק, וִינְדִזֹר, ד'ה מְרֶקֶר, ת'אֶצ'ר.